

Komşu kime denir ve kim komşu sayılır?

Komşu, evi, işyeri, arazi-si, köyü, şehri ve ülkesi bakımından yakın olanların her birine verilen addır. Komşunun kimler olduğu konusu ile ilgili olarak Hz. Ali şöyle demiştir:

yakın-uzak bütün komşuları içine alır.

Komşunun ve komşuluğun önemi

Ailemizden sonra en yakın sosyal çevremizi komşular meydana getirir. İyi veya kötü gün-

(şuf'a) komşulukla ilgili bir dizi hak ve sorumlulukların kaynağını teşkil etmiştir. Kur'an-ı Kerim'de komşu ilişkisinden şöyle söz edilir: “Anaya, babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşına, yolcuya ve mâliki bulundu-

Fıkah

Abdullah KAHRAMAN*

© Hulusi GÜLŞEREN

“Çevrede ‘sesi işitilenler’ komşudur.” Hz. Âişe de, her taraftan kırk evin komşu olduğunu ve bunların komşuluk hakkına sahip bulduklarını bildirmiştir. Ayrıca “komşu” tabiri, hiçbir ayırım yapılmadan, Müslüman-gayr-i müslim, âbid-fâsık, dost-düşman, yerli-misafir, iyi-kötü,

lerimizde şartlar, en yakın çevre ile temas halinde bulunmayı gerektirir. Darlık zamanında yardımlaşma, normal zamanlarda ziyaretleşme, sır sayılabilen halleri gizleme, birbirinin halinden etkilenme, hatta komşunun mülkünü satın alma da öncelik hakkına sahip olma

ğunuz kimselere iyilik edin”!

Hz. Peygamber’in dilinde komşuluk

Hz. Peygamber bir hadislerinde şöyle buyurmuştur: “Cebrail (a.s) durmadan bana komşuya iyilik etmeyi tavsi-

ye ederdi. Bu sıkı tavsiyeden, komşuyu komşuya mirasçı kılacığını zannettim.”

Bir Müslümanın başkalarına zarar vermemesi, herkese iyilik yapması en önemli ahlâkî görevlerindedir. Zira Rasûlullah (s.a.v.), “Müslüman, diğer

gerçek mü’min olamaz, hatta cennete giremez.”³ Mü’minin, kendi nail olduğu nimetlere diğer mü’min komşularının da nail olmasını istemesi; kendisi için istemediği şeyleri mü’min komşusu için de arzu etmemesi esastır. Bu prensipten hareket edilince komşu komşuyu ra-

nına danışarak doğruyu bulabilecektir. Allah Rasûlü bu ölçüyü Vabisa’ya hitap ederek şöyle açıklamıştır: “Ey Vabisa insanlar sana fetvâ verse bile bir de kalbine danış. İyi ve güzel olan şey (birr), yaptığın zaman kalbini rahatlatan, günah ise kalbini rahatsız eden şeydir.”⁴

DİNİMİZE GÖRE KOMŞULUK VE

KOMŞU HAKKI

“Komşularımıza karşı tatlı sözlü, güler yüzlü olmalı, onlarla karşılaştığımızda selamlaşmayı, hal hatır sormayı, neş’e ve kederlerini paylaşmayı ihmal etmemeliyiz.”

Müslümanların onun elinden ve dilinden emin oldukları kişidir.” buyurmuştur. Karşılıklı ilişkilerin sürekliliği sebebiyle güven konusunda komşu daha önceliklidir. Nitekim Allah elçisi başka bir hadiste bunu şöyle ifade buyurmuştur: “Şerrinden komşusu emin olamayan kişi

hatsız edemez. Burada, herkese uygulanabilen objektif bir ölçü sunulmuştur. Gürültü yaparak, üs kattan halı vb. şeyler silkeleyerek veya balkon, saçak vb. yapılarla komşunun arsasına tararak zarar veren kimse, aynı davranış kendisine yapılırsa razı olmayacaksa, kalbine ve vicda-

Komşunun komşu üzerindeki hakları nelerdir?

Komşusunun, kendisinde ne gibi hakları bulunduğunu soran bir sahabeye Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle cevap vermiştir: “Hastalanırsa ziyaretine

gidersin, vefat ederse cenazesini kaldırırsın, Senden borç isterse borç verirsin. Darda kalırsa yardım edersin. Başına bir felaket gelirse tesellî edersin. Evinin damını onun-
kinden yüksek tutmazsın ki, onun rüzgarını kesmeyesin, Ya ne pişirdiğini ona bildirmezsin, ya da pişirdiğinden ona da verirsin”⁵

Bu hadisin ışığında komşularımıza karşı yerine getirmemiz gereken görevlerimizi şu şekilde ifade edebiliriz:

Komşularımıza karşı tat-

dan biri vefat ederse yakınlarına taziyede bulunmak, sabır tavsiye etmek ve başsağlığı dilemek, kendilerine destek olmak, cenazenin kaldırılmasında yardımcı olmak; davetlerini kabul etmek; çocuklarını kendi çocuklarımız gibi sevmek, koruyup gözetmek de komşuluk görevlerindedir.

Peygamberimiz, “Allah’a ve âhiret gününe iman eden komşusuna iyilik etsin.” ve “Allah katında dostların en iyisi arkadaşına, komşuların en iyisi de komşusuna en iyi davranandır.” buyurmuştur.⁶

muş, ayrıca “Komşusu açken tok olarak yatan kimse bizden değildir.” buyurmuştur.⁷

Komşuluk Âdâbı

Fakir ve muhtaç komşuların yardımına koşmak, gerekirse onlara maddî yardımda bulunmak, ödünç para vermek, çalışabilecek durumda olanlara, geçimlerini sağlayacak bir iş sağlamak Müslümanın görevidir. Kimsesiz ve yaşlı komşularımızın, işlerini takip etmek, yapmak veya yaptırmak da çok güzel bir davranıştır.

“Komşuda olup bitenleri araştırmamak, ayıp ve kusurlarını ortaya çıkarmamak, bize karşı hatalı söz ve davranışlarda bulunmuşlarsa, onları anlayışla karşılayıp bağışlamak gerekir.”

lı sözlü, güler yüzlü olmalı, onlarla karşılaştığımızda selamlaşmayı, hal hatır sormayı, neş’e ve kederlerini paylaşmayı ihmal etmemeliyiz.

Sağlık ve hastalıklarında, üzüntü ve sevinçli anlarında, düğün ve bayramlarda kendilerini ziyaret etmek; onlar-

Komşularımıza ikramda bulunmak da ahlaki görevlerimizdendir. Rasülüllüh (s.a.v), “Allah’a ve âhiret gününe iman eden komşusuna ikramda bulunsun.” demiştir. Yine Hz. Peygamber, “Ya Ebâ Zerr! Çorba pişirdiğin zaman suyunu çoğalt ve komşularını da unutma.” tavsiyesinde bulun-

Komşuda olup bitenleri araştırmamak, ayıp ve kusurlarını ortaya çıkarmamak, bize karşı hatalı söz ve davranışlarda bulunmuşlarsa, onları anlayışla karşılayıp bağışlamak kendilerine dünya ve âhiret işlerinde yol gösterici olmak da komşuluk görevleri arasındadır. Kur’an-ı Kerim’de birbi-

rinin kusurunu araştırmak ve başkasının gizli kalmış yanlarını ortaya çıkarmaya çalışmak yasaklanmıştır.⁸

Komşularına kötülük yapmamak, zarar vermemek gerekir. Hz. Peygamber bunun önemini: “*şerrinden komşusu emin olamayan kişi iman et-*

büyük günahın, “komşusunun hanımı ile zina etmek” olduğunu haber vermiştir. Mikdad b. Esved (r.a) bu konuda Rasulllah (s.a.v)’ın şöyle buyurduğunu nakletmiştir: “*Komşusunun karısıyla zina yapanın günahı, on kadınla zina yapan adamın günahından daha ağırdır.*”¹⁰

Kötü komşunun, nasıl çevresindeki insanlara zararı dokunuyorsa aksine iyi komşunun da dünya ve hirette yakınlarına iyilik ve yardımı dokunacaktır. Hadis-i şerifte, “*şüphesiz, Allah, slih Müslüman sebebiyle komşularından yüz evden belayı defeder.*” buyurulmuştur.¹¹

“Komşularımıza ikramda bulunmak da ahlaki görevlerimizdendir. Rasulllh (a.s), “Allah’a ve âhiret gününe iman eden komşusuna ikramda bulunsun.” demiştir.”

miş olmaz.”, “Allah’a ve ahiret gününe iman eden komşusuna eziyet etmesin.”⁹ buyurarak Müslümanlara komşu hakkının önemini belirtmiştir.

Komşuya ya maddi veya mnev yoldan eziyet yapılabilir. Maddi kötülük, evine, bahçesine, malına, mülküne tecavüz etmek; onları bozmak, yıkmak, kirletmek, zorla ele geçirmek, kendisini dövmek ve hırpalamaktır. Mnev kötülük ise, ırz ve namusuna tecavüz etmek, aile sırlarını çevreye yaymaktır. Özellikle komşusunun namusuna göz dikmek günahın katlanmasına sebep olur. Bir soru zerine Hz. Peygamber, Allah’a ortak koşmak ve açlık tehlikesi ile ocuk öldürmekten sonra en

Abdullah b. Ömer’in anlattığına göre, Hz. Peygamber bir savaşa çıkmıştı. Yolda, “*Bu gün, komşusuna eziyet eden kimse bize katılmasın.*” buyurdu. Adamın biri: “*Ben komşusunun duvarının dibine abdest bozmuştum.*” deyince, Rasulllah, “*Bu gün bize katılma.*” buyurdu.

Bütün bu ayet ve hadislerden de anlaşılacağı gibi, çevresindeki insanlarla iyi komşuluk münasebetleri kurmak her Müslümanın görevidir. Bu görevi yerine getirmeyen ve komşularını rahatsız eden insanlara da ne yazık ki her zaman rastlanmaktadır. Hz. Peygamber, kötü komşunun fenalıklarına karşı sabırlı olunmasını tavsiye etmiştir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki: İzahına çalıştığımız bu hususlar komşular arasında, dolayısıyla da toplumda huzuru sağlamamanın en önemli yollarıdır. Tek hedefi insanların dünya ve âhiret mutluluğu olan dinimizin bu güzel tavsiyelerine uduğumuzda barış ve kardeşlik içinde yaşamamak için başka bir sebebe ihtiyaç kalmaz.

Dipnot

* Prof. Dr.

- 1 4/Nis, 34.
- 2 Buhri, “Edeb”, 28; Müslim, “Birr”, 140-141.
- 3 Buhri, “Edeb”, 29; Müslim, “İman”, 73.
- 4 Ahmed b. Hanbel, I, 194.
- 5 İbn Hacer, *Fethü’l-Bri*, X, 460.
- 6 Buhri, “Edeb”, 31.
- 7 Heysem, *Mecmeu’z-zevid*, VIII, 167.
- 8 49/Hucurt, 12.
- 9 Buhri, “İman”, 73.
- 10 Buhri, “Edeb”, 20.
- 11 Askalan, *Selamet Yolları*, III, 298.